

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

Затверджую
Декан факультету історії, політології і
міжнародних відносин проф. Кугутяк М.В.
28 грудня 2022 р.

**ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДЛЯ ДЕ (IV курс)
(2022-2023 н. р.)
Спеціальність 014 «Середня освіта (Історія)»**

Питання з історії України

1. Первісний лад на території України. Трипільська культура в історичній долі українського народу. Античні міста-держави Північного Причорномор'я і Криму.
2. Передумови утворення Давньоруської держави. Норманська теорія походження Русі. Політична історія Русі IX–X ст. Хрещення Русі.
3. Правова система держави Київської Русі та еволюція її політичного устрою. Причини політичної децентралізації давньоруських земель.
4. Політичний розвиток Галицького князівства за династії Ростиславичів. Об'єднання Галицького і Волинського князівств. Внутрішня і зовнішня політика короля Данила та його наступників в останній третині XIII – першій половині XIV ст.
5. Культура Київської Русі і Галицько-Волинської держави.
6. Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Кревська унія 1385 р. та її наслідки.
7. Політичне і соціально-економічне становище українських земель у XV – першій половині XVI ст. Розвиток фільваркового господарства і міст в Україні другої половини XV – першої половини XVII ст. Посилення закріпачення селян.
8. Соціально-економічні та політичні передумови виникнення українського козацтва. Запорізька Січ. Козацтво в боротьбі проти турецьких і татарських загарбників у XVI – першій половині XVII ст.
9. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки в історії України.
10. Церковне життя в Україні в другій половині XVI – першій половині XVII ст. Брестська (Берестейська) церковна унія 1596 р. та її наслідки. Розвиток української культури в литовсько-польську добу.

11. Козацько-селянські повстання кінця XVI – 30-х рр. XVII ст. та їх наслідки. Українські землі напередодні Національно-визвольної війни середини XVII ст. Причини і характер війни. Гетьман Б. Хмельницький.

12. Початковий етап Визвольної війни українського народу середини XVII ст. Перші перемоги козацько-селянських військ 1648 р. Визвольний похід Б. Хмельницького на західноукраїнські землі.

13. Військові дії в Україні 1649–1653 рр. Формування Української гетьманської держави середини XVII ст.: адміністративно-територіальний устрій, органи влади, створення армії.

14. Українсько-російські відносини в ході Національно-визвольної війни середини XVII ст. Переяславський договір 1654 р. Внутрішня і зовнішня політика І. Виговського. Московсько-українська війна 1658–1659 рр.

15. Доба Руїни в Україні: причини, характер, наслідки. Боротьба козацько-старшинських угруповань за владу (кінець 50-х – середина 70-х рр. XVII ст.). П. Дорошенко. Андрусівське перемир'я та «Трактат про вічний мир».

16. Гетьман України І. Мазепа: особливості внутрішньої і зовнішньої політики.

17. Гетьман П. Орлик та його Конституція. Обмеження політичної автономії Гетьманщини в 1710–1720-х рр. Гетьманування Д. Апостола, Правління гетьманського уряду (1734–1750 рр.).

18. Народно-визвольні рухи в Україні в першій половині XVIII ст. (гайдамащина, опришківство). Коліївщина.

19. Остаточна ліквідація царизмом автономії Гетьманщини: причини, особливості, наслідки. Скасування Запорозької Січі. Колонізація російським царизмом Південної (Степової) України в другій половині XVIII ст.

20. Поділи Речі Посполитої в останній половині XVIII ст. та їх значення для України. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Росії та Австрії (Австро-Угорщини) в «довгому» XIX ст.

21. Сутність українського національного відродження в XIX – на початку XX ст., його ідейні передумови і періодизація. Українське питання в політиці російського царизму та австрійської влади.

22. Розвиток українського народознавства на Наддніпрянській Україні (кінець XVIII – 40-і рр. XIX ст.). Кирило-Мефодіївське братство – перша українська таємна політична організація. Т. Шевченко.

23. Перша хвиля національного відродження на західноукраїнських землях наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. «Руська трійця». Галичина в період європейської «весни народів» 1848–1849 рр.

24. Загальноросійський (декабристи, революційні народники) та польський визвольні рухи на підросійській Україні в XIX ст., їх ставлення до

українського питання.

25. Ліквідація кріпацтва, промисловий переворот і становлення капіталізму на українських землях в останній третині XIX – на початку XX ст. Сільське господарство Наддніпрянщини. Зростання населення та зміни в його структурі.

26. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель у другій половині XIX – на початку XX ст.

27. Український національний (громадівський) рух на Наддніпрянській Україні в кінці 50–80-х рр. XIX ст. «Старі» і «молоді» громади. М. Драгоманов.

28. Демократизація суспільного устрою в Габсбурзькій монархії 1860–1870-х рр. та їх вплив на західноукраїнський національний рух. Народовці, русофіли, (москвофіли) і соціалісти-радикали в національному русі Галичини останньої третини XIX ст.

29. «Нова ера» – каталізатор політизації національного руху в Галичині. Кристалізація ідеї політичної самостійності України та оформлення партійно-політичної системи на західноукраїнських землях у 90-х рр. XIX – на початку XX ст.

30. Активізація національного руху на Наддніпрянській Україні на зламі XIX–XX ст. «Братство тарасівців». Загальна українська організація. Утворення і діяльність перших українських партій на початку XX ст.

31. Наддніпрянська Україна в період Першої російської революції 1905–1907 рр. та напередодні Першої світової війни (1907–1914 рр.). Столипінська політична реакція.

32. Український національно-визвольний рух на західноукраїнських землях у 1900–1914 рр.

33. Україна в Першій світовій війні. Український національний рух у роки війни.

34. Національно-державне відродження України в березні 1917 р. – на початку 1918 р. Діяльність Центральної Ради. Проголошення УНР та війна проти неї більшовицької Росії.

35. Гетьманський переворот. Внутрішня і зовнішня політика уряду гетьмана П.Скоропадського.

36. Діяльність Директорії УНР. Акт злуки 1919 р. Війна радянської Росії проти УНР. Більшовицький і денікінський режими в Україні в 1919 р. Червоний та білий терор.

37. Західно-Українська Народна Республіка. Польсько-українська війна (листопад 1918 р. – середина 1919 р.).

38. Варшавський договір 1920 р. Наступ польсько-українських військ проти більшовиків в Україні та його провал. Ризький мирний договір 1921 р.

39. Утворення СРСР і статус України в ньому. Нова економічна політика більшовиків на радянській Україні в 1920-х рр. Політика українізації.

40. Утвердження сталінського партійно-тоталітарного режиму: форсована індустріалізація і насильницька колективізація на Україні в кінці 1920-х – у 1930-х рр. Голодомор 1932–1933 рр. «Розстріляне відродження».

41. Політичне і соціально-економічне становище західноукраїнських земель у складі Другої Речі Посполитої, Північної Буковини і Чехословаччини в 1920–1930-і рр.

42. Початок Другої світової війни. Приєднання Західної України і Буковини до складу УРСР. Радянізація і встановлення партійно-тоталітарного режиму на західноукраїнських землях (1939–1941 рр.).

43. Німецько-радянська війна 1941–1945 рр.: оборонні бої в Україні, нацистський окупаційний режим, наступальні операції радянських військ у 1943–1944 рр. Приєднання Закарпаття до складу Української РСР.

44. Збройна боротьба ОУН і УПА проти німецьких фашистів і сталінського тоталітаризму. Україна в останні роки сталінського керівництва (1945–1953 рр.): післявоєнна відбудова, посилення репресій. «Ждановщина».

45. Лібералізація суспільно-політичного життя на радянській Україні в 1953–1964 рр. Хрущовська «відлига».

46. Загострення політико-ідеологічної кризи радянського режиму в 1964–1985 рр. Шістдесятники. Українська гельсінська спілка. Проблеми промислового та аграрного розвитку.

47. Горбачовська «перебудова» в СРСР (1985–1991 рр.). Реформа політичної системи та економічного життя. Національно-культурне відродження і формування багатопартійності в Україні.

48. Проголошення незалежності України. Внутрішня і зовнішня політика, соціально-економічне і культурно-духовне життя в Україні за часів президентства Л.М. Кравчука і Л.Д. Кучми (1991–2004 рр.).

49. Україна в 2005–2014 рр. «Європейська революція» (листопад 2013 – лютий 2014 рр.): причини, хід і наслідки.

50. Україна за часів президента П. Порошенка (2014–2019 рр.): внутрішня і зовнішня політика. Російська збройна та ідеологічна агресія проти України з 2014 р. Мінські домовленості.

51. Президентство В. Зеленського (2019–2023 рр.). Повномасштабне вторгнення РФ в Україну (з 2022 р.). Україна в умовах поглибленого міжнародного протистояння між Росією та країнами Європи і світу.

Питання з всесвітньої історії

52. Об'єднання Верхнього та Нижнього Єгипту. Централізація Єгипту в

епоху Стародавнього царства.

53. Піднесення Вавилону за правління царя Хамурапі. Економіка і суспільні відносини Стародавнього Вавилону за “законами Хамурапі”.

54. Велика грецька колонізація: причини, основні напрямки, наслідки.

55. Державний устрій Спарти: основні органи влади, їх функції.

56. Греко-перські війни: причини, основні події, наслідки.

57. Розквіт афінської демократії. Перикл.

58. Східний похід Александра Македонського. Основні події, наслідки.

59. Царський період історії Риму. Легенда про виникнення Риму.

60. Диктатура Гая Юлія Цезаря. Принципат Августа.

61. Падіння Західної Римської імперії, його причини, передумови та наслідки.

62. Виникнення держави франків на чолі з Хлодвігом.

63. Бенефіційна реформа Карла Мартелла.

64. Політична організація держави Карла Великого.

65. Зовнішня та внутрішня політика Юстиніана I.

66. Вплив Церкви на формування світогляду та ментальності населення середньовічної Європи.

67. Виникнення середньовічних міст, як центрів розвитку ремесла і торгівлі: особливості процесу в різних країнах Європи. Цехи.

68. Історичні передумови, причини і характер Хрестових походів. Держави хрестоносців на Близькому Сході. Духовно-рицарські Ордени.

69. Зародження та особливості формування станової монархії у Франції.

70. Причини і початок Столітньої війни. Діяльність Жанни д'Арк.

71. Об'єднання Іспанії та завершення Реконкісти.

72. «Золота булла» Карла IV Люксембурга. Закріплення політичного роздроблення Священної Римської імперії.

73. Економічний розвиток Західної Європи наприкінці XIV–XV ст. Зародження капіталістичних відносин. Мануфактура.

74. Образотворче мистецтво і математика у кінці XV ст. Леонардо да Вінчі, Мікеланджело Буонаротті, Рафаель Санті.

75. Специфіка світосприйняття середньовічних людей. Картина світу, час і простір. Повсякденне життя доби Середньовіччя.

76. Виникнення ісламу. Мохаммед. Становлення Арабського халіфату.

77. Китай часів династії Тан (VII–X ст.).

78. Варно-кастова система середньовічної Індії. Община, земельні відносини.

79. Постання об'єднаної Монголії. Чингізхан. Монгольські завоювання та становище імперії Чингісидів у XIII ст.

80. Оттоманська Порта та її становлення. Апогей могутності за Сулеймана I Пишного.

81. Великі географічні відкриття кінця XV – початку XVI ст. та їхні наслідки.

82. Реформація в Німеччині. М. Лютер, Т. Мюнцер.

83. Нідерландська революція (1566–1609). Основні етапи, підсумки, значення революції.

84. Тридцятилітня війна (1618–1648), її основні етапи. Вестфальський мир.

85. Війна за незалежність і утворення США. Конституція 1787 р.

86. Північнонімецький союз і утворення Німецької імперії. Отто фон Бісмарк.

87. Утворення дуалістичної Австро-Угорської імперії. Конституційна реформа 1867 р. Національне питання в Австро-Угорській імперії у 1867–1914 рр.

88. Причини та початок Першої світової війни. Хід військових дій в 1914 р.

89. Німецька революція 1918–1919 рр., її демократичні завоювання.

90. Націонал-соціалістська диктатура в Німеччині: ліквідація ладу парламентської демократії, принцип фюрерства, тоталітарно-фашистська модель державного регулювання (1933 – 1939 рр.).

91. «Новий курс» Ф.Д.Рузвельта в США як класичний зразок ліберально-реформістського варіанту державного регулювання економіки (1933– 1938 рр.).

92. Передвоєнна міжнародно-політична криза в Європі 1938–1939 рр.

93. Радянський Союз у роки Другої світової війни. Воєнні поразки і вирішальні перемоги СРСР у війні проти нацистської Німеччини та мілітаристської Японії.

94. «Економічне диво» у ФРН і його причини (50-ті рр. XX ст.). Доктрина «соціального ринкового господарства».

95. Консервативний кабінет М.Тетчер. «Тетчеризм». Теоретичні основи соціально-економічної стратегії консерваторів. Зовнішня політика (1979–1990 рр.).

96. Міжнародні відносини у другій половині 80-х рр. XX ст. Закінчення «холодної війни».

97. Великобританія в умовах центробіжних тенденцій сучасного світу: роль в НАТО, євроінтеграція, брекзит.

98. Утворення незалежної Польської Республіки. Друга Річ Посполита в період між Першою і Другою світовими війнами.

99. Піднесення національно-визвольного руху в Туреччині після Першої

світової війни. Національно-буржуазна революція (1918 – 1923 рр.). Ідеологія кемалізму.

100. Національно-визвольна боротьба народів Індії після завершення Першої світової війни (1918-середина 20-х рр.). М.Ганді й гандизм.

101. КНР в умовах здійснення соціально-економічних реформ і політики модернізації (1978 – початок XXI ст.).

Питання з методики викладання історії

102. Методика викладання історії і суспільствознавчих предметів як предмет. Мета, завдання і принципи дисципліни.

103. Вихідні положення концепції відродження національної школи та місце в ній шкільної історичної освіти. Основні положення концепції шкільної історичної освіти в Україні на сучасному етапі.

104. Уроки, їх класифікація. Урок історії. Підготовка учителя до уроку з історії. Навчально-методичне забезпечення уроків з історії. Особливості тематичного та поурочного планування при вивченні курсу історії.

105. Реалізація в процесі вивчення історії і суспільствознавчих предметів принципів гуманізації і гуманітаризації освіти. Наведіть приклади.

106. Загальна характеристика методів навчання, їх класифікація. Різноманітні підходи до використання комплексу методів на уроках історії і суспільствознавчих предметів в середніх і старших класах. Наведіть приклад щодо використання комплексу методів на окремому уроці.

107. Поняття про проблемно-пошукові методи навчання та їх функції в навчально-виховному процесі. Використання практичних (дослідницьких) методів навчання на уроках історії і суспільствознавчих предметів. Наведіть приклад застосування практичних (дослідницьких) методів навчання на конкретному уроці історії.

108. Сучасні підходи до використання ІКТ на уроках історії і суспільствознавчих предметів. Основні типи електронних видань. Електронний підручник. Комп'ютерні ігри навчального характеру. Наведіть приклад застосування використання ІКТ на конкретному уроці історії.

109. Педагогічні технології, їх впровадження в процесі вивчення історії. Вибір освітньої технології. Наведіть приклад впровадження однієї із технологій на конкретному уроці історії.

110. Підбір і використання комплексу засобів навчання з історії. Наочність на уроках історії і суспільствознавчих дисциплін. Методика роботи з речовими пам'ятками та образною наочністю. Методика роботи з умовно-графічною наочністю. Наведіть приклад підбору і використання комплексу засобів навчання на конкретному уроці історії.

111. Інтегровані уроки з історії: методика проведення, перспективи застосування. Наведіть приклад одного з інтегрованих уроків.

112. Підготовка, проведення проблемних уроків. Проблемне навчання. Уроки-лекції: технологія застосування. Методичні вимоги до викладу вчителем нового матеріалу з історії. Специфіка проведення семінарських і практичних занять.

113. Характеристика групових видів роботи. Форми і технології «кооперативного навчання». «Круглий стіл», «вирішення проблем», «лінійна побудова» тощо. Індивідуальна, групова, парна самостійна діяльність учнів. Наведіть приклад підбору і використання групових видів роботи на конкретному уроці історії.

114. Складові кейс-технології. Види і зміст кейсів. Методика використання кейсів. Наведіть приклад застосування даної технології на конкретному уроці.

115. Інтелект-карти як метод активізації пізнавальної діяльності на уроках історії. Алгоритм створення інтелект-карт. Технологія В. Шаталова.

116. Формування медіа-компетентності учнів на уроках історії, правознавства, громадянської освіти. Наведіть приклади завдань на формування медіаграмотності.

117. Компетентнісний підхід. Види компетентностей, шляхи їх формування в навчальному процесі. Ініціативність і підприємливість на уроках історії і суспільствознавчих предметів. Наведіть приклад застосування компетентнісного підходу на конкретному уроці історії.

118. Предметна компетентність, її складові та шляхи формування. Наведіть приклад застосування предметних компетентностей на конкретному уроці історії.

119. Розвиток історичного мислення в школі як основа пізнання процесів історичного розвитку. Умови актуалізації процесу розуміння навчального історичного матеріалу. Наведіть алгоритм розвитку історичного мислення на прикладі окремого уроку.

120. Умови формування історичних наукових знань і понять, їх класифікація. Історичні образи і тлумачення, шляхи їх впровадження на уроках історії. Наведіть алгоритм формування історичних наукових знань і понять на прикладі окремого уроку.

121. Застосування ігор як засобу формування предметних компетентностей на уроках історії. Дидактична гра на уроці як система ігрових проблемно-пізнавальних завдань. Методика використання рольових ігор на уроках історії. Наведіть алгоритм застосування дидактичних ігор на окремому уроці.

122. Форми індивідуального і диференційованого підходу до навчання з історії і суспільствознавчих предметів. Наведіть приклади їх застосування на окремому уроці.

123. Функції і форми перевірки результатів навчання історії і суспільствознавчих предметів. Види і форми перевірки знань учнів. Технологія оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів з історії і суспільствознавчих предметів в основній школі у контексті компетентнісного підходу. Наведіть приклад різноманітних форм перевірки результатів навчання історії на окремому уроці.

124. Сучасні підходи до оцінювання рівнів навчальних досягнень школярів. Принципи організації контролю. Критерії оцінювання на уроках історії і суспільствознавчих предметів. Рівні набутих знань, умінь, навичок у загальноосвітній школі.

125. Форми підвищення педагогічної кваліфікації вчителя історії і суспільствознавчих предметів. Створіть схему на цю тему.

126. Інноваційні технології з історії і суспільствознавчих предметів, їх впровадження в навчальний процес, складові інноваційних технологій. Наведіть приклад застосування інноваційних технологій на окремому уроці.

127. Характеристика дидактичної сутності міжпредметних зв'язків. Міжпредметні зв'язки на уроці історії, характеристика їх дидактичної сутності. Внутріпредметні зв'язки на уроках історії в ЗЗСО. Наведіть приклад застосування таких зв'язків на окремому уроці.

128. Особливості пізнавальної діяльності школярів. Проблема пізнавальних можливостей у МВІ. Пізнавальні процеси в ЗЗСО. Наведіть алгоритм формування пізнавальної діяльності школярів на прикладі окремого уроку.

129. Роль підручника у вивченні історії. Методичні основи і принципи його побудови, структура. Аналіз змісту та структури підручника з історії.

130. Форми організації самостійної роботи учнів на уроках історії. Проаналізуйте форми організації самостійної роботи на прикладі окремого уроку.

131. Предмет і завдання суспільствознавчих дисциплін. Особливості тематичного та поурочного планування курсів. Навчально-методичне забезпечення курсів суспільствознавчих дисциплін.

132. Навчальна, розвивальна і виховна мета суспільствознавчих предметів у ЗЗСО. Формування ціннісних орієнтацій при їх вивченні. Наведіть конкретні приклади.

133. Використання ділових ігор при вивченні суспільствознавчих предметів у ЗЗСО. Наведіть конкретні приклади.

134. Використання методу дискусії на уроках суспільствознавчих предметів у ЗЗСО. Методика опрацювання «Учнівських проєктів». Наведіть конкретні приклади.

135. Організація позакласної роботи з суспільствознавчих предметів у ЗЗСО, їх виховний потенціал. Наведіть конкретні приклади.

136. Особливості, форми і види уроків із суспільствознавчих предметів у ЗЗСО. Підготовка вчителя до уроку, особливості тематичного і поурочного планування при вивченні курсів у шкільній освіті з суспільствознавства.

137. Структура програм суспільствознавчих дисциплін та підручників.

138. Реалізація між- і внутріпредметних зв'язків при вивченні суспільствознавчих дисциплін. Між- і внутріпредметні зв'язки в навчанні курсу «Громадянська освіта». Наведіть приклад застосування таких зв'язків на окремому уроці.

139. Предмет і концептуальні засади курсу «Громадянська освіта» і «Правознавство». Концептуальні підходи до змісту, їх роль у системі освіти України.

140. Методи розвитку компетентностей на уроках суспільствознавчих предметів. Формування суспільно значущих компетенцій учнів на уроках суспільствознавчих предметів. Наведіть приклад реалізації компетентнісного підходу на окремому уроці.

141. Методика пояснення сутності суспільства та його історичні типи. Соціальні спільноти та групи. Соціальна стратифікація. Поняття суспільних відносин. Соціальні інститути. Наведіть приклади.

142. Методика пояснення сутності демократії. Принципи і цінності демократії. Концептуальні моделі та проблеми розвитку сучасної демократії. Демократія в Україні.

143. Методика пояснення сутності та структури громадянського суспільства. Розвиток громадянського суспільства в Україні. Місцеве самоврядування і державна влада. Роль засобів масової інформації у функціонуванні громадянського суспільства. Проаналізуйте алгоритм формування громадянської компетентності.

144. Методика пояснення сутності держави як форми організації суспільства. Вплив держави на особу та суспільство. Вплив людини і громадянина на державу. Соціально-економічні права і свободи людини в умовах ринкових відносин.

145. Методика пояснення сутності європейської спільноти. Україна в контексті європейських інтеграційних процесів. Проаналізуйте алгоритм формування толерантності.

146. Проблемне викладання у курсах суспільствознавчих предметів.

147. Використання можливостей Інтернету на заняттях у школі з курсів «Громадянська освіта» і «Правознавство». Наведіть конкретні приклади.

148. Міжпредметні та міжкурсові зв'язки при вивченні суспільствознавчих предметів.

149. Дидактичні засоби вивчення суспільствознавчих предметів у шкільній освіті. Наведіть приклади застосування комплексу засобів на конкретному уроці.

150. Результати вивчення суспільствознавства, способи їх діагностики та оцінювання.

151. Методика проведення ділових і операційно-рольових ігор. Наведіть приклади застосування ігор на конкретному уроці.

152. Організація позакласної роботи при вивченні курсу суспільствознавчих предметів. Перерахуйте форми.

153. Методика проведення диспутів і дискусій на уроках «Правознавства» і «Громадянської освіти». Проаналізуйте алгоритм проведення диспутів і дискусій на прикладі конкретного уроку.

154. Форми організації самостійної роботи учнів при вивченні суспільствознавчих предметів.

155. Громадянознавчі поняття: структура і способи визначення. Технологічні засади та наукові підходи до формування понять. Способи формування громадянознавчих понять. Зробіть алгоритм формування громадянознавчих понять на прикладі конкретного уроку.

Затверджено на засіданні кафедри історії України і методики викладання історії (протокол № 5 від 27 грудня 2022 р.)

**Завідувач кафедри історії України і
методики викладання історії**

І.Я. Райківський